

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความพร้อมของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา และรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดการประกันสังคม
2. แนวคิดแรงงานนอกระบบ
3. แนวคิดความพร้อมของแรงงานนอกระบบ
4. การขยายความคุ้มครองประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ
5. แนวคิดความมั่นคงทางสังคม
6. ข้อมูลของสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการประกันสังคม

บุญชนะ อรรถากร (2517, น. 4) ได้ให้ความหมายว่า หลักของการประกันสังคมจะต้องถือหลักแห่งการเฉลี่ย (Law of Average) ในระหว่างผู้เอาประกันด้วยกัน และจะต้องให้การเฉลี่ยนั้นเป็นไปได้โดยสม่ำเสมอในเมื่อมีผู้ประกันภัยร่วมกันอยู่เป็นจำนวนมาก กฎแห่งการเฉลี่ยเป็นทฤษฎีการกระจายความเสียหายในกลุ่มชนนั้น (Theory of Distribution of losses and elimination of risks) และในขณะเดียวกันก็มีผลเป็นการลด ทำให้หมดไปซึ่งการเสี่ยงภัยชนิดต่าง ๆ ด้วย

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2534, น. 3) ได้ให้ความหมายว่า การประกันสังคม หมายถึง ระบบที่ทั้งนายจ้าง ลูกจ้างและรัฐบาล ได้เข้ามามีส่วนร่วมกันดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการ และความจำเป็นของลูกจ้าง โดยทั้ง 3 ฝ่ายร่วมส่งเงินสมทบเข้ากองทุน ซึ่งมีลักษณะเป็นการออมทรัพย์ กองทุนจะมีการบริหารในรูปที่ทั้ง 3 ฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม ส่วนประเภทของการประกันอาจครอบคลุม การคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร ความพิการ พุพพลภาพ ชราภาพ การฌาปนกิจ การประกันสุขภาพ และการจ้างงานได้ตามความเหมาะสมของแต่ละประเภท

นิคม จันทรวาท (2536, น. 100) ได้ให้ความหมายว่า การประกันสังคม หมายถึง โครงการที่รัฐได้จัดขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงและหลักประกันให้กับประชาชน โดยมีการเก็บเงินส่วนหนึ่งของรายได้จากประชาชนที่มีรายได้ประจําเข้ามาสมทบรวมกันเป็นกองทุนกลาง โดยรัฐบาลและนายจ้างออกเงินสมทบด้วย กองทุนกลางนี้นําไปใช้ในกรณีที่ประสบเคราะห์กรรม เช่น อุบัติเหตุในกรณีเจ็บป่วย พิกการ ทูพพลภาพ ตกงาน ชราภาพ

สำนักงานประกันสังคม กองวิชาการและแผนงาน (2544, น. 33) ได้ให้ความหมายการประกันสังคม หมายถึง มาตรการหนึ่งในการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคม เพื่อที่จะคุ้มครองป้องกันประชาชนที่มีรายได้ประจํามิให้ได้รับความเดือดร้อนในความเป็นอยู่ของชีวิต เมื่อต้องสูญเสียรายได้ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ

เตือนใจ เมธินาพิทักษ์ (2548, น. 29) ได้ให้ความหมายว่า การประกันสังคม หมายถึง ระบบสวัสดิการรูปแบบหนึ่งที่ช่วยเหลือผู้มีรายได้ประจําให้มีหลักประกันในการดำรงชีวิต เมื่อได้รับความเดือดร้อนจากการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ คลอดบุตร ตาย ทูพพลภาพ ชราภาพ หรือว่างงาน โดยมีหลักการร่วมกันจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม เพื่อนําส่งเงินในกองทุนมาช่วยเหลือสมาชิกเมื่อได้รับความเดือดร้อน และเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันสังคมในการดำรงชีวิตของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการประกันสังคมเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนเป็นการร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคม

ปราณี สุขศรี (2548, น. 13) ได้ให้ความหมายว่า การประกันสังคม หมายถึง การค้ำประกันในทางสุขภาพและฐานะทางเศรษฐกิจของเอกชนแต่ละคน รวมตลอดจนถึงผู้ที่อยู่ในความอุปการะในเมื่อต้องเผชิญกับความขาดแคลนทางรายได้ อันเนื่องมาจากการสูญเสียรายได้ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ ประกอบด้วยแบบการประกันหลายแบบที่มุ่งต่อการให้ความคุ้มครองในอุบัติเหตุหรือความเดือดร้อนในกรณีที่มีการเจ็บป่วย การคลอดบุตร อุบัติเหตุต่าง ๆ การพิกการหรือทูพพลภาพ การชราภาพหรือการไร้งานทำ

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า การประกันสังคม คือ ระบบสวัสดิการรูปแบบหนึ่งที่รัฐจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันแก่ประชาชนว่าจะได้รับความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย ยึดหลักการเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุขโดยมีรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้หรือผู้สมัครใจให้มีหลักประกันในการดำรงชีวิตในยามเมื่อเดือดร้อน โดยกำหนดให้นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาลร่วมมือกันออกเงินสมทบเข้ากองทุนซึ่งเรียกว่า กองทุนประกันสังคม เพื่อนําส่งเงินเหล่านี้มาใช้จ่ายในยามที่สมาชิกของกองทุนนี้มีความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นมาจากการเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ชราภาพ หรือแม้แต่ว่างงาน เพื่อให้ได้รับการรักษาพยาบาลและมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกสามารถใช้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข

ลักษณะสำคัญของการประกันสังคม มีดังนี้ (สำนักงานประกันสังคม, กองวิชาการและแผนงาน, 2544, น. 18)

1. มีการบริหารทางการเงินโดยวิธีการจัดเก็บเงินสมทบซึ่งโดยปกติมักมาจากการสมทบของ นายจ้างและลูกจ้าง ส่วนรัฐจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจ่ายเงินสมทบหรือให้เงินอุดหนุนด้วยหรือไม่ก็ได้
2. การเข้าร่วมในโครงการจะเป็นลักษณะแบบบังคับ ซึ่งมีข้อยกเว้นน้อยมาก
3. รายได้จากเงินสมทบจะเก็บรวบรวมอยู่ในกองทุนพิเศษ ซึ่งต้องนำไปเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับประโยชน์ทดแทนและค่าใช้จ่ายในการบริหาร
4. เงินส่วนเกินไม่จำเป็นต้องนำมาใช้จ่ายสำหรับประโยชน์ทดแทนในปัจจุบัน แต่จะนำไป ลงทุนเพื่อให้เกิดดอกผลต่อไป
5. สิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนจะขึ้นอยู่กับประวัติการจ่ายเงินสมทบ โดยไม่ต้องมีการตรวจสอบความจำเป็นหรือการตรวจสอบรายได้แต่อย่างใด
6. อัตราเงินสมทบและอัตราประโยชน์ทดแทนจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้ประกันตน
7. การประกันกรณีบาดเจ็บจากการทำงาน โดยทั่วไปจะมาจากการสนับสนุนทางการเงิน จากนายจ้างแต่เพียงผู้เดียว โดยอาจมีรัฐช่วยจ่ายเงินอุดหนุน

ประเภทของการประกันสังคม

ระบบประกันสังคมที่นานาประเทศนิยมถือเป็นหลักปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันมีประเภทของ การประกัน 8 ประเภท คือ (ชนมียืน ภูมิ, 2540, น. 12-15)

1. การประกันกรณีเจ็บป่วย (Sickness Insurance)
2. การประกันกรณีคลอดบุตร (Maternity Insurance)
3. การประกันอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากการทำงาน (Employment Injury Insurance)
4. การประกันกรณีทุพพลภาพ (Invalidity Insurance)
5. การประกันกรณีชราภาพ (Old-age Insurance)
6. การประกันกรณีตาย (Death Insurance)
7. การประกันกรณีว่างงาน (Unemployment Insurance)
8. การประกันกรณีสงเคราะห์ครอบครัว (Family Allowance Insurance)

การประกันแต่ละประเภทมีลักษณะสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานประกันสังคม, กองวิชาการ และแผนงาน, 2544, น. 19-27)

1. การประกันการเจ็บป่วย มีหลักการที่ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาต้องเจ็บป่วย จึงมีความมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองรายได้ที่ต้องสูญเสียไป และคุ้มครองค่าใช้จ่ายของผู้ประกันตน อันเนื่องจากการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ทั้งนี้การบาดเจ็บโดยสามัญธรรมดา และในเหตุของการเจ็บป่วยนั้นย่อมทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ หรือทำให้ต้องว่างงานในระหว่างการเจ็บป่วย ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความเดือดร้อนและกระทบกระเทือนรายได้ในการยังชีพ สำหรับการให้ประโยชน์ทดแทนแยกได้ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 บริการทางการแพทย์ ได้แก่ การตรวจโดยแพทย์ทั่วไป การจ่ายยาที่จำเป็น การทำฟัน และการฟื้นฟูทางการแพทย์รวมทั้งอุปกรณ์การฟื้นฟู สำหรับวิธีการให้บริการรักษาพยาบาลจะมี 2 ระบบ คือ ให้บริการรักษาโดยสถานพยาบาลที่หน่วยงานประกันสังคมจัดตั้งขึ้นหรือทำสัญญาเข้าร่วมโครงการประกันสังคม

1.2 เงินทดแทนการขาดรายได้ ซึ่งจะจ่ายให้แก่ผู้ประกันตนที่ต้องขาดรายได้ลงในช่วงระยะเวลาที่ต้องหยุดงานเพราะเจ็บป่วยหรือเพื่อการรักษาพยาบาล

2. การประกันการคลอดบุตร มีความมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองสุขภาพของมารดา และบุตรให้ได้รับการรักษาพยาบาลเท่าที่จำเป็น เพื่อให้ผู้ประกันตนหญิงแน่ใจว่า สามารถดูแลตนเองและบุตรในช่วงก่อนคลอดและหลังการคลอดได้ ส่วนให้ประโยชน์ทดแทนแยกได้เป็น

2.1 บริการทางการแพทย์ ได้แก่ การตรวจรับฝากครรภ์ การให้เวชภัณฑ์ การรับคำคลอดในสถานพยาบาล การพักรักษาตัวในสถานพยาบาล และการอำนวยความสะดวกในการรับส่งตัวเข้าสถานพยาบาลตามความจำเป็น สำหรับกรณีแท้งบุตรถือว่าเป็นการเจ็บป่วยและต้องรับประโยชน์ฯ ในประเภทการเจ็บป่วย

2.2 เงินทดแทนการขาดรายได้ จ่ายให้แก่ผู้ประกันตนที่ต้องขาดรายได้ลงในช่วงระยะเวลาที่ต้องหยุดงานสำหรับการคลอดบุตร ได้มีการกำหนดให้จ่ายประโยชน์ทดแทนทั้งในช่วงของการหยุดงานก่อนคลอดและหลังการคลอดบุตร ทั้งนี้ ตามอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 102 ได้กำหนดให้ประโยชน์ฯ ในรูปของตัวเงินควรจะอยู่ในอัตราไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของรายได้ก่อนหน้าการหยุดงาน และให้จ่ายไม่ต่ำกว่า 12 สัปดาห์ของการหยุดงาน ซึ่งจะครอบคลุมระยะเวลาในช่วงก่อนคลอด 6 สัปดาห์ และหลังคลอด 6 สัปดาห์

3. การประกันอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากการทำงาน ถือหลักที่ว่า การสูญเสียรายได้ อันเกิดจากการทำงานจะต้องได้รับการชดเชยจากนายจ้างหรือเจ้าของกิจการ ความมุ่งหมายของการประกันประเภทนี้จึงมีความแตกต่างไปจากการประกันประเภทอื่น เพราะเป็นเรื่องของการได้รับเงิน

หรือบริการเพื่อชดเชยการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ซึ่งทำให้สูญเสียอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จิตใจ และรายได้ อันมีสาเหตุมาจากการทำงาน ประโยชน์ทดแทนแยกออกเป็น

3.1 บริการทางการแพทย์ ได้แก่ การรักษาพยาบาล การใช้เวชภัณฑ์ การรักษาพยาบาล ตัวในโรงพยาบาล และการอำนวยความสะดวกในการรับ-ส่งตัวเข้ารักษาพยาบาล

3.2 เงินทดแทนการขาดรายได้ จะจ่ายชดเชยให้แก่ผู้ประกันตนหรือลูกจ้างที่ต้องขาดรายได้ลงไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อการรักษาพยาบาล

3.3 เงินชดเชยความพิการทุพพลภาพ เป็นกรณีที่ต้องประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย ด้วยโรคอันเกิดจากการทำงานจนถึงพิการหรือทุพพลภาพ โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะจ่ายเงิน ชดเชยให้ตามระดับการทุพพลภาพที่มีผลทำให้สมรรถภาพในการทำงานของร่างกายต้องสูญเสียไป

4. การประกันการทุพพลภาพ มีความมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองรายได้ของผู้ประกันตน ที่กลายสภาพเป็นผู้ทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบอาชีพให้มีรายได้สำหรับเลี้ยงตนเองและ ครอบครัวได้อย่างต่อเนื่อง ให้ได้รับเบี้ยเลี้ยงชีพ ประโยชน์ทดแทนแยกเป็น

4.1 บริการทางการแพทย์ จะครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและอื่น ๆ เช่นเดียวกับบริการทางการแพทย์ที่ให้ในกรณีเจ็บป่วย

4.2 เงินทดแทนการขาดรายได้ จะจ่ายเป็นเงินทดแทนให้แก่ผู้ประกันตนที่ต้องขาดรายได้ลงไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่หยุดงานเพื่อรักษาพยาบาล

4.3 เงินเลี้ยงชีพหรือบำนาญสำหรับผู้พิการทุพพลภาพ จะจ่ายให้ในกรณีที่ทุพพลภาพอย่างถาวรและสูญเสียความสามารถในการทำงานตั้งแต่ 2 ใน 3 ส่วนหรือร้อยละ 67 ของสมรรถภาพเดิม

4.4 บริการด้านอื่น ๆ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน การให้แขนขาเทียม เครื่องพยุงกาย การจัดหางานที่เหมาะสมให้ทำ การให้เงินทุนประกอบอาชีพ

5. การประกันการชราภาพ มุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองแก่คนทำงานที่ไม่สามารถหา รายได้จากการทำงานได้อย่างพอเพียง อันเป็นผลเนื่องจากความชราและให้ความคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุ ที่ต้องออกจากงานอันเนื่องจากการเกษียณอายุทำให้ต้องขาดรายได้ประจำ เป็นสาเหตุแห่งความเดือดร้อน และกระทบกระเทือนต่อการยังชีพ หลักการจ่ายประโยชน์ทดแทนจึงเป็นการจ่ายเงินบำนาญชราภาพ ให้ไปจนตลอดชีพ เพื่อให้ผู้รับบำนาญสามารถใช้ชีวิตในบั้นปลายได้อย่างสงบสุข การจ่ายเงินบำนาญ ชราภาพจะจ่ายให้เมื่อผู้ประกันตนมีอายุครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และแนวโน้มการกำหนดอายุที่มี สิทธิได้รับบำนาญมักจะเลื่อนออกไป ด้วยเหตุผลทางด้านประชากรศาสตร์ อายุขัยเฉลี่ยปัจจุบันยืนยาว การกำหนดอัตราเงินบำนาญที่จะจ่ายมี 2 วิธี คือ

5.1 กำหนดอัตราบำนาญให้พอต่อการยังชีพขั้นพื้นฐาน คือไม่ต่ำกว่าเส้นความยากจน

5.2 กำหนดอัตราเงินบำนาญให้สัมพันธ์กับมาตรฐานการครองชีพที่ผู้ประกันตนเคยได้รับก่อนการเกษียณอายุ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ก่อนหน้าการออกงาน

6. การประกันการตาย มุ่งหมายที่จะคุ้มครองความเดือดร้อนในเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดการศพของผู้ประกันตนที่ถึงแก่ความตาย และคุ้มครองรายได้ของครอบครัวให้คงมีรายได้ต่อไป เพราะหัวหน้าครอบครัวถึงแก่กรรมลง จะเป็นสาเหตุแห่งความเดือดร้อนและกระทบกระเทือนรายได้ของบุคคลภายในครอบครัวในการยังชีพ ประโยชน์ทดแทนแยกเป็น

6.1 เงินค่าทำศพ เพื่อให้ทายาทนำไปใช้จ่ายเป็นค่าจัดงานศพของผู้ประกันตน

6.2 เงินบำนาญทายาท จะจ่ายเงินบำนาญให้แก่ทายาทหรือผู้อยู่ในอุปการะที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เช่น เงินบำนาญให้แก่หญิงหม้ายหรือชายหม้ายที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้หรือไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้ บุตรกำพร้า ฯลฯ

7. การประกันการสงเคราะห์ครอบครัว มุ่งหมายที่จะเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัวของผู้ประกันตนที่มีบุตรเป็นประการสำคัญ หลักการจ่ายประโยชน์ทดแทนจะจ่ายเงินสงเคราะห์ให้กับครอบครัวเป็นรายงวด ตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในครอบครัว

8. การประกันการว่างงาน มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองรายได้อันเนื่องจากต้องออกจากงาน เพราะนายจ้างยุบเลิกกิจการ ตำแหน่งงาน หรือให้ออกจากงานโดยที่ผู้ประกันตนไม่มีความผิด ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน จึงต้องให้การช่วยเหลือทางการเงินให้สามารถดำรงชีพอยู่ต่อไปได้ การจ่ายประโยชน์ทดแทนแยกเป็น

8.1 เงินทดแทนการขาดรายได้ จ่ายเป็นเงินโดยคำนวณจากรายได้ที่เคยได้รับอยู่ และจ่ายในช่วงระยะเวลาอันสมควรที่จะหางานใหม่ทำได้

8.2 การจัดให้ฝึกอาชีพหรือพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้สามารถหางานทำได้ง่ายขึ้น

8.3 จัดหางานให้ทำตามความเหมาะสมและมีรายได้ใกล้เคียงกับรายได้เดิม

เงื่อนไขการเกิดสิทธิตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 (ปรานี สุขศรี, 2548, น. 48-49)

กรณีเจ็บป่วย (มาตรา 62) ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงานต่อเมื่อภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนวันรับบริการทางการแพทย์ ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน

กรณีคลอดบุตร (มาตรา 65) ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตรสำหรับตนเองหรือภริยาหรือสำหรับหญิงซึ่งอยู่กินฉันสามีภรรยากับผู้ประกันตนโดยเปิดเผยตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด ถ้าผู้ประกันตนไม่มีภริยา ทั้งนี้ ต่อเมื่อภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนวันรับบริการทางการแพทย์ ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 7 เดือน

กรณีทุพพลภาพ (มาตรา 69) ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีทุพพลภาพอันมิใช่เนื่องจากการทำงานต่อเมื่อภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนทุพพลภาพ ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน

กรณีตาย (มาตรา 73) กรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตายโดยมิใช่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ถ้าภายในระยะเวลา 6 เดือนก่อนถึงความตาย ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 เดือน

กรณีสงเคราะห์บุตร (มาตรา 74) ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์กรณีสงเคราะห์บุตรต่อเมื่อภายในระยะเวลา 36 เดือนก่อนเดือนที่มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทน ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน

กรณีชราภาพ (มาตรา 76) ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน ไม่ว่าระยะเวลาจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม

กรณีว่างงาน (มาตรา 78) ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนและต้องอยู่ภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนการว่างงาน

2. แนวคิดแรงงานนอกระบบ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546, น. 1) ได้ให้ความหมายว่า แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างน้อยกว่า 10 คน ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ผู้ที่ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่มีค่าจ้าง ทั้งนี้ ไม่รวมถึงลูกจ้างและข้าราชการในภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ

อนุกรรมการฝ่ายงานวิจัย สำนักงานประกันสังคม (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2546, น. 1) ได้ให้ความหมายว่า แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ใช้แรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายประกันสังคม เป็นบุคคลที่ไม่ใช่ข้าราชการและไม่มีเงินเดือนประจำ ได้แก่

- 1. ลูกจ้างของกิจการเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ และเลี้ยงสัตว์
- 2. ลูกจ้างของนายจ้างที่จ้างไว้เพื่อทำงานอันมีลักษณะเป็นครั้งคราว การจรหรือเป็นฤดูกาล
- 3. ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย
- 4. ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร เป็นบุคคลที่ไม่ได้รับราชการ และไม่มีเงินเดือนประจำ
- 5. ผู้รับงานไปทำที่บ้าน
- 6. ผู้รับจ้างทำของ

รายงานการประชุมคณะกรรมการประกันสังคม (สำนักงานประกันสังคม, 2548, น. 8) ได้สรุปค่านิยามของแรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ที่มีการทำงาน มีรายได้ และไม่มีนายจ้าง หรือไม่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายประกันสังคมปัจจุบัน โดยสามารถจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ที่มีการทำงานหรือรับจ้างมีรายได้และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระทั่วไป

ข้อมูลแรงงานนอกระบบในประเทศไทย

ผลการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2548 (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1
จำนวนผู้มีงานทำที่อยู่แรงงานในระบบและนอกระบบ

หน่วย : ล้านคน

แรงงาน	รวม	ภาค				
		กทม.	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
ในระบบ	37.9 (13,765.9)	70.8 (2,744.6)	53.1 (4,834.3)	27.3 (1,819.2)	19.5 (2,305.7)	43.0 (2,062.0)
นอกระบบ	62.1 (22,536.5)	29.2 (1,131.1)	46.9 (4,274.4)	72.7 (4,851.2)	80.5 (9,543.5)	57.0 (2,736.2)
รวม	100.0 (36,302.4)	100.0 (3,875.7)	100.0 (9,108.7)	100.0 (6,670.5)	100.0 (11,849.2)	100.0 4,798.2

ที่มา: รายงานสรุปผลการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2548, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549

จากตารางข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นจำนวนผู้ที่มีงานทำ 36.3 ล้านคน ในจำนวนนี้มีผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบถึง 22.5 ล้านคน โดยเป็นผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากถึง 9.5 ล้านคน หรือร้อยละ 80.5 รองลงมาเป็นแรงงานนอกระบบที่อยู่ในภาคเหนือ 4.8 ล้านคนหรือร้อยละ 72.7

จากผลการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบปี 2548 ของโครงการวิทยาลัยการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า มีจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งสิ้น 32,691,700 คน ซึ่งเป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยที่ยังไม่ได้กำหนดอายุเกษียณ แยกเป็น 9 กลุ่มอาชีพ ดังนี้ (ตารางที่ 2.2)

1. รับงานไปทำที่บ้าน (รับจ้างทำของ รับจ้างผลิตหรือแปรรูป)
2. รับจ้างทั่วไปนอกบ้าน (รับจ้างอิสระ)
3. รับเหมา-รับงานช่วง (ก่อสร้าง)
4. รับจ้างทำงานในครัวเรือนส่วนบุคคล (คนรับใช้ในบ้าน)
5. ขับรถรับจ้าง (สามล้อเครื่อง รถบรรทุก จักรยานยนต์ แท็กซี่ สี่ล้อเล็ก)
6. ประมง (แรงงานกิจการประมง)
7. เกษตรกร (ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์/สัตว์น้ำ)
8. อื่น ๆ โดยประกอบอาชีพที่ไม่มีลูกจ้างและไม่ได้รับความคุ้มครองประกันสังคม
9. ประกอบอาชีพอิสระ
 - 9.1 ประกอบวิชาชีพเฉพาะที่มีฝีมือสูง (วิศวกร สถาปนิก เภสัชกร แพทย์ หนายความ)
 - 9.2 ประกอบวิชาชีพเฉพาะที่มีฝีมือปานกลาง (โปรแกรมเมอร์ สอนพิเศษ นักดนตรี นักร้อง นายแบบ-นางแบบ นักแสดง นวดสุขภาพ)
 - 9.3 ประกอบวิชาชีพเฉพาะที่มีฝีมือทั่วไป (มัคคุเทศน์ เสริมสวย ตัดผม ขายอาหาร แฉงลอย สาริตสินค้า)

ตารางที่ 2.2
จำนวนแรงงานนอกระบบ

อาชีพ	กรุงเทพฯ	ปริมณฑล	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคใต้	รวม
1.	336,300	56,340	413,160	425,400	604,800	187,400	2,023,400
2.	93,300	16,572	121,52*8	87,800	107,200	73,300	499,700
3.	120,300	36,960	271,040	346,700	479,300	179,500	1,433,800
4.	103,700	4,404	32,296	35,000	42,700	11,600	229,700
5.	192,600	23,544	172,656	70,600	132,600	69,500	661,500
6.	6,800	20,952	153,648	26,200	63,500	176,000	447,100
7.	32,900	236,268	1,732,632	3,198,000	6,504,800	1,854,400	13,559,000
8.	741,300	231,972	1,701,128	1,965,000	3,988,200	1,371,600	9,999,200
9.1	49,200	6,288	46,112	33,100	41,900	32,800	209,400
9.2	38,100	2,340	17,160	15,400	10,200	10,300	93,500
9.3	345,000	96,876	710,424	884,500	1,213,900	284,700	3,535,400
รวม	2,059,500	732,516	1,547,392	7,087,700	13,189,100	4,251,100	32,691,700

ที่มา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548

สรุปได้ว่า แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ใช้แรงงาน ที่ทำงานโดยไม่มีสัญญาการจ้างงาน หรือไม่มีนายจ้าง ไม่มีค่าจ้างที่แน่นอน หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ผู้ทำงานชั่วคราวไม่มีสถานประกอบการ ที่เป็นหลักแหล่งแน่นอน และแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมาย ประกันสังคม หรือกฎหมายอื่น ๆ จึงทำให้พวกเขาเหล่านี้ไม่มีหลักประกันความมั่นคงใด ๆ ในการทำงาน สุขภาพ และความมั่นคงในการดำรงชีวิตเมื่อเข้าถึงวัยชรา และสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง กลุ่มแรงงานนอกระบบจะเกิดจากการจ้างงานที่นายจ้างพยายามลดต้นทุนการผลิตด้วยการจ้างงาน ราคาถูก เพื่อการผลิตสินค้าหรือบริการตามเงื่อนไขที่นายจ้างต้องการ เนื่องจากระบบการจ้างงาน หรือการบริหารจัดการทางภาครัฐจะมีความยุ่งยาก ระยะเวลาสั้น ขั้นตอนระเบียบวิธีมาก และ เรื่องเกี่ยวกับการเสียภาษีตามกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง ยุ่งยาก เสียเวลา

3. แนวคิดความพร้อมของแรงงานนอกระบบ

ฐิตยา เพชรมณี (2540, น. 27) ได้ให้ความหมายว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่บุคคลมีภาวะสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสามารถที่จะเรียนรู้และกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะการได้รับการฝึกฝนเตรียมตัวและความสนใจหรือแรงจูงใจ

กันยา สุวรรณแสง (2544, น. 159) ได้ให้ความหมายว่า ความพร้อม หมายถึง ความสามารถที่บุคคลจะดำเนินกิจกรรมได้อย่างดีในระยะเวลาหนึ่ง ความพร้อมประกอบด้วยวุฒิภาวะทางกาย คือ ความเจริญของระบบอวัยวะต่าง ๆ และผลانبกับสภาพการณ์อื่น ๆ เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ ความต้องการ ฯลฯ

นันทนา วงศ์วัฒนาเสถียร (2545, น. 3) ได้ให้ความหมายว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่บุคคลมีความรู้และพร้อมหรือเต็มใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ความพร้อมจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานประการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลสามารถกระทำกิจกรรมใด ๆ ต่อไปได้

วิญญนาพร (2541 อ้างถึงใน www.stou.ac.th) ได้ให้ความหมายว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจ มีความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จ ลุล่วงโดยมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

สภาพที่บุคคลจะเกิดความพร้อมได้นั้น จะต้องประกอบด้วย

1. ความรู้ (กนกพร น้อยปรีชา, 2546, น. 21) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ หรือการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากการฝึกปฏิบัติหรือประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร และการเปลี่ยนแปลงช่วยให้เกิดสมรรถภาพในการปฏิบัติงานได้ หรืออีกนัยหนึ่งความรู้ คือ ความเข้าใจอย่างแน่นอนของเรื่องบางเรื่อง หรือสิ่งบางสิ่ง ความรู้จะต้องเป็นสิ่งที่สามารถให้เหตุผลและอธิบายได้ ประกอบด้วยสารสนเทศผนวกกับประสบการณ์ การสังเกต การได้ยิน การอุปมัย (www.bangkokbizweek.com)

2. ความสามารถ (สมยศ นาวิการ, 2538, น. 10) ได้ให้ความหมายว่า ความสามารถ เป็นคุณลักษณะของบุคคล เป็นเรื่องของคุณภาพในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรม ความสามารถหลาย ๆ อย่างอาจเรียนรู้ได้ในระหว่างวัยเด็ก วัยรุ่น และอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์

3. การตัดสินใจ หมายถึง ขบวนการในการเลือก ทางเลือกในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีองค์ประกอบจากความรู้และความสามารถเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจ กระทำกิจกรรมหรือปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวข้างมาต้นพอจะสรุปได้ว่า ความพร้อมของแรงงานนอกระบบ หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่พร้อมจะสนองต่อการเข้าร่วมโครงการประกันสังคม อาศัยความรู้และความสามารถที่มีอยู่เป็นองค์ประกอบเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ เมื่อมีความรู้และสามารถนำความรู้มาปรับใช้ได้ก็จะเป็นตัวกำหนดให้เกิดความพร้อมของบุคคล

4. การขยายความคุ้มครองประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ

สำหรับความคุ้มครองที่สำนักงานประกันสังคมได้ให้ความคุ้มครองลูกจ้าง ผู้ประกันตนที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ตั้งแต่เมษายน พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกลุ่มเศรษฐกิจหรือแรงงานภาคในระบบ มีหลักประกันความมั่นคงทางสังคม ได้รับความคุ้มครองกรณีเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ตาย คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน แต่ในส่วนของแรงงานที่อยู่ภาคนอกระบบที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากประกันสังคมยังมีอีกเป็นจำนวนมากทีเดียว ซึ่งกลุ่มแรงงานเหล่านี้กลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมในด้านหลักประกันชีวิตขั้นพื้นฐาน และยังก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและผลกระทบต่อสังคมมากมาย

การขยายความคุ้มครองประกันสังคมไปยังกลุ่มแรงงานนอกระบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบและมาตรฐานแรงงานโดยรวม ตามนโยบายรัฐบาลและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและความคุ้มครองทางสังคมว่าด้วยการปรับปรุงระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งช่วยเหลือและพัฒนาคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น โดยมุ่งไปที่การขยายความคุ้มครองโครงการประกันสังคมที่มีอยู่ไปสู่แรงงานนอกระบบ รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารกองทุนบำนาญทั้งโดยการสมัครใจและบังคับ ซึ่งทั้งหมดมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงแรงงานในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานตามภารกิจด้านประกันความมั่นคง โดยการขยายขยายความคุ้มครองทางสังคมแก่แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบอย่างเหมาะสมและทั่วถึงเท่าที่จะทำได้

สำนักงานประกันสังคมได้กำหนดขั้นตอนในการเตรียมดำเนินงานไว้ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลของแรงงานนอกระบบ
2. จัดระดมความคิดเห็นและความต้องการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ

ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค

3. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการขยายความคุ้มครอง
4. กำหนดรูปแบบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการดำเนินงาน
5. การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง
6. ยกร่างกฎหมายรวมถึงแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

คณะทำงานจัดเตรียมรายละเอียดการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ ได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2548-18 มกราคม 2549 เพื่อพิจารณาข้อมูลประกอบการยก ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์ อัตราเงินสมทบ ประเภทของสิทธิประโยชน์ ตลอดจนหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติในการขึ้นทะเบียน การจ่ายเงินสมทบ และสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ สรุปประเด็นได้ดังนี้

1. การเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจต้องมีการขึ้นทะเบียนกับเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากสำนักงานประกันสังคม

2. ต้องมีการแสดงตน (พร้อมกับการแสดงบัตรประจำตัวประชาชนตัวจริง)

3. การรับรองตนเองตามรายละเอียดและคุณสมบัติการเป็นสมาชิกของการประกันสังคม สำหรับแรงงานนอกระบบที่สำนักงานประกันสังคมกำหนด ได้แก่

3.1 ต้องไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และมาตรา 39

3.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีและไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์

3.3 การไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างการรักษาหรืออยู่ในสภาพการใช้เครื่องช่วยหายใจ

3.4 การไม่เป็นโรคต้องห้าม หรือโรคยกเว้น เช่น วัณโรคระยะสุดท้าย โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคจิต โรคหรือการประสบนันตรายอันเนื่องมาจากการใช้สารเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด

4. ครั้งแรกของการสมัครเป็นผู้ประกันตน จะต้องมีการขึ้นทะเบียนและจ่ายเงินสมทบในคราวเดียวกัน

5. การเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง เมื่อผู้ประกันตน ตาย เป็นผู้ทุพพลภาพ ลาออก กลับเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 และไม่นำส่งเงินสมทบเกินกำหนดวันครบรอบการจ่ายเงินสมทบ

6. เงื่อนไขของการสิ้นสุดสภาพการเป็นผู้ประกันตน เมื่อไม่จ่ายเงินสมทบตามกำหนดเวลา หรือการสิ้นสุดสภาพเมื่อเป็นผู้ทุพพลภาพ หากประสงค์ที่จะกลับมาเป็นผู้ประกันตนอีกครั้ง จะต้องเริ่มต้นสมัครใหม่ ซึ่งจะต้องมีการขึ้นทะเบียนและจ่ายเงินสมทบในคราวเดียวกัน ตลอดจนการให้เอกสารหลักฐานประกอบรวมทั้งการรับรองตนเองใหม่ ตามข้อ 2 และ 3

สำหรับกรอบแนวทางในการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการขออนุมัติหลักการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบต่อคณะรัฐมนตรี สำนักงานประกันสังคมได้กำหนดดังนี้ (สำนักงานประกันสังคม, 2549, น. 2-5)

1. แรงงานนอกระบบ ได้แก่ ผู้ที่มีการทำงาน มีรายได้ และไม่มียาจ้าง และให้รวมถึงผู้ที่ไม่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายประกันสังคมปัจจุบัน โดยสามารถจำแนกได้ 2 กลุ่มคือ

1.1 ผู้ที่มีการทำงานหรือรับจ้างและมีรายได้ เช่น ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้รับจ้างทำของ รับจ้างตามฤดูกาล แรงงานในกิจการประมง และผู้รับจ้างทำงานบ้าน ฯลฯ

1.2 ผู้ประกอบอาชีพอิสระทั่วไป เช่น คนขับรถรับจ้าง ผู้ทำงานรับจ้างหรือบริการทั่วไป ผู้ทำการเกษตรทั้งที่เป็นที่ดินของตนเองหรือเช่า หาบแร่แผงลอย สถาปนิก นักเขียน นักแสดง ทยายความ และแพทย์ ฯลฯ

2. ผู้เข้าร่วมโครงการต้องมีอายุระหว่าง 15-60 ปี ทุกพื้นที่และให้เข้าสู่ระบบโดยความสมัครใจตามเป้าหมายสะสม ดังนี้

2.1 ปี 2550 จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ 1.00 ล้านคน

2.2 ปี 2551 จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ 1.50 ล้านคน (ตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นไป เพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ 0.50 ล้านคน)

3. ด้านสิทธิประโยชน์ แรงงานนอกระบบจะได้รับความคุ้มครอง 5 กรณี ได้แก่ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย คลอดบุตร ทุพพลภาพ ตาย และชราภาพ

4. การประกันสังคมสำหรับแรงงานนอกระบบโดยสมัครใจ กำหนดเป็น 2 ชุดสิทธิประโยชน์

4.1 สิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สิทธิประโยชน์ที่ครอบคลุมการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเก็บเงินสมทบในอัตราที่เหมาะสม เพื่อให้แรงงานนอกระบบมีโอกาสเข้าถึงการประกันสังคมได้ โดยมีเงื่อนไข คือ เก็บเงินสมทบเป็นรายปี ในอัตรา 2,400 บาท จาก 2 ฝ่าย ได้แก่ ผู้ประกันตนรายละ 1,200 บาทต่อปี และรัฐบาลสมทบอีก 1,200 บาทต่อคนต่อปี พร้อมทั้งได้รับความคุ้มครองทันที ส่วนสิทธิประโยชน์ 4 กรณี คือ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย คลอดบุตร ทุพพลภาพ และตาย (ตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.3
รายละเอียดสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐาน

สิทธิประโยชน์	เงินประโยชน์ทดแทน
1. ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย	เฉพาะกรณีเป็นผู้ป่วยในได้รับวันละ 100 บาท ครั้งละไม่เกิน 10 วัน ปีละไม่เกิน 60 วัน
2. คลอดบุตร	ได้รับครั้งละ 1,500 บาท คนละไม่เกิน 2 ครั้ง
3. ทูพพลภาพ	ได้รับเดือนละ 2,000 บาท ตลอดชีวิต
4. ตาย	ได้รับค่าจัดการศพจำนวน 30,000 บาท

4.2 การออมเพื่อการชราภาพ

เนื่องจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรของประเทศที่จะเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและยังมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการดำรงชีวิต จึงได้กำหนดให้มีชุดสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพเพิ่มขึ้น คือ ต้องจ่ายเงินสมทบเพิ่มขึ้นอีกเดือนละ 200 บาท หรือปีละ 2,400 บาทต่อคน โดยกรณีชราภาพนี้รัฐบาลไม่ต้องเข้าร่วมสมทบในส่วนนี้และผู้ประกันตนที่ไม่ต้องการสิทธิประโยชน์นี้ก็ไม่ต้องจ่ายเงินสมทบเพิ่ม (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4
รายละเอียดสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ

สิทธิประโยชน์	เงินประโยชน์ทดแทน
กรณีชราภาพ	<u>เงื่อนไขการเกิดสิทธิ</u> 1. จ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป 2. มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ 3. ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง <u>ประโยชน์ทดแทน</u> 1. กรณีจ่ายเงินสมทบไม่ครบ 15 ปี รับเงินบำเหน็จชราภาพ โดยจะได้รับจำนวนเงินสมทบที่จ่ายมาทั้งหมดพร้อมดอกผลคืนเป็นเงินก้อน

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

สิทธิประโยชน์	เงินประโยชน์ทดแทน
	2. กรณีจ่ายเงินสมทบครบ 15 ปี รับเงินบำนาญชราภาพ โดยจะได้รับเดือนละ 500 บาทตลอดชีวิต
	3. กรณีมีการจ่ายเงินสมทบเกิน 15 ปี จะปรับเปลี่ยนเงินบำนาญรายเดือนขึ้นอีก 100 บาทต่อระยะเวลาที่จ่ายสมทบครบทุก 1 ปี สำหรับรอบระยะเวลาที่จ่ายเงินสมทบเกิน 15 ปี

หมายเหตุ: สำหรับชุดสิทธิประโยชน์ชุดที่ 1 และ 2 จะมีการทบทวนเป็นระยะให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ

5. การวิเคราะห์เสถียรภาพกองทุนประกันสังคมจากอัตราเงินสมทบและสิทธิประโยชน์ดังกล่าว โดยจำนวนผู้ประกันตนไม่น้อยกว่า 1.00 ล้านคน อัตราการใช้บริการและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นไม่สูงกว่าสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ กองทุนประกันสังคมจะมีเสถียรภาพเป็นเวลา 15 ปี

6. การปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

มาตรา 5 ให้มีการปรับปรุงคำนิยามของลูกจ้างใหม่ โดยให้ถือว่าผู้ที่ทำงานบ้านอัน* มิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย เป็นลูกจ้างตามกฎหมายประกันสังคม

มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

บุคคลอื่นใดซึ่งมิใช่ลูกจ้างตามมาตรา 33 จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ โดยให้แสดงความจำนงต่อสำนักงาน

หลักเกณฑ์ และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับตามมาตรา 54 ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้รัฐบาลจ่ายเงินอุดหนุนเข้ากองทุนประกันสังคม หากจะให้การคุ้มครองประกันสังคมกับแรงงานนอกระบบดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องปรับปรุงมาตรา 40 ดังกล่าวนี้อ เพื่อให้รัฐบาลจ่ายเงินอุดหนุนเข้ากองทุนประกันสังคมได้ และทำให้กองทุนมีเสถียรภาพที่จะจ่ายประโยชน์ทดแทนได้ในระยะยาว ฉะนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงมาตรา 40 มีเนื้อหาดังนี้

บุคคลอื่นใดที่มีไข่มุกจ้างตามมาตรา 33 ซึ่งมีรายได้จากการประกอบอาชีพจะสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แสดงความจำนงต่อสำนักงานหลักเกณฑ์ และอัตราการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนรวมทั้งเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจ่ายเป็นครั้งคราวเข้ากองทุน ประเภทของประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับตามมาตรา 54 ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ขณะนี้ได้เสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ต่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว

6.1 ตรา "พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตน ซึ่งมีไข่มุกจ้างตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 พ.ศ." โดยอาศัยบทบัญญัติเดิมตามมาตรา 40 ไปก่อน เพื่อให้สามารถดำเนินการขยายความคุ้มครองฯ ได้ทันตามกำหนดเวลา

6.2 ออกประกาศระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ รวม 13 ฉบับ

ทั้งนี้ หากมีการปรับปรุงมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ไม่ทันตามกำหนดเวลา จะขอให้มติจากคณะรัฐมนตรีในการดำเนินงานไปก่อน โดยจะอาศัยบทบัญญัติเดิมตามมาตรา 40 เพื่อตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวออกประกาศและระเบียบที่เกี่ยวข้องฯ

การขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ โดยสรุปแล้วคือ (เตือนใจ เมธินาพิทักษ์, 2548, น. 31)

1. การพัฒนามนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้ประเทศชาติพัฒนาประสบความสำเร็จ และแรงงานมีส่วนร่วมในทุกโครงสร้างของระบบทุกระบบ อีกทั้งเป็นการให้คุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและความเสมอภาคต่อพวกเขา

2. การพัฒนาแรงงาน ภายใต้ระบบประกันสังคมเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้แก่ผู้ที่เป็นกำลังแรงงาน ส่งผลให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพิ่มขึ้น

3. แรงงานนอกระบบปัจจุบันมีเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งเป็นการไม่เสมอภาคเท่าเทียมเหมือนกับแรงงานในระบบ ดังนั้น ทุกหน่วยงานจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก และผลักดันให้ระบบประกันสังคมครอบคลุมไปถึงแรงงานทุกคน

4. ความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบ ได้แก่
 - 4.1 ความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลง ปรวนแปรของเศรษฐกิจ
 - 4.2 ความเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงของการจ้างงาน
 - 4.3 ความเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยทั้งร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อม
 - 4.4 ความเสี่ยงต่อความรู้ ขาดทักษะ
 - 4.5 ความเสี่ยงต่อการขาดตัวแทน เรียกร้องสิทธิ
5. ปัญหาและอุปสรรคในการขยายความคุ้มครองประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ
 - 5.1 การตัดสินใจ ลังเลไม่แน่นอน อาจเกิดจากความไม่รู้ หรือรู้ไม่แน่ชัด
 - 5.2 กลัวภาระในการจ่ายเงินสมทบ อาจเนื่องจากมีรายได้ที่น้อยหรือไม่แน่นอน
 - 5.3 ขาดความเชื่อมั่นหรือความศรัทธาต่อระบบประกันสังคม หรือองค์กร
 - 5.4 การเข้าถึงระบบประกันสังคมถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมาย

5. แนวคิดความมั่นคงทางสังคม

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) (ศักดิ์ศรี บริบาลบรรพตเขตต์, 2533, น. 26) ได้ให้ความหมายว่า วิธีการป้องกันซึ่งสังคมจัดสรรให้แก่สมาชิกผ่านมาตรการสาธารณะเพื่อต่อต้านกับความทุกข์ยากทางเศรษฐกิจ และสังคม ทั้งที่มีสาเหตุมาจากการลดหรือการหยุดลงของรายได้ซึ่งเป็นผลจากการเจ็บป่วย การเป็นมารดา การเจ็บป่วยจากการทำงาน ว่างงาน ชราภาพและตาย ตลอดจนการจัดบริการทางการแพทย์ และการจัดสรรเงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่มีเด็กอยู่ในอุปการะ และกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อการพิจารณาการเป็นระบบความมั่นคงทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ของระบบจะต้องจัดสรรความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อการรักษาหรือป้องกันสุขภาพอนามัย หรือเพื่อรักษารายได้ในกรณีเกิดการสูญเสียรายได้โดยไม่สมัครใจ หรือรายได้ส่วนที่สำคัญ หรือการให้เงินเสริมรายได้แก่บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว
2. ระบบจะต้องถูกกำหนดโดยกฎหมาย ในเหตุผลของการกำหนดรายละเอียดสิทธิบุคคลหรือเงื่อนไขต่าง ๆ
3. ระบบและจะต้องบริหารโดยองค์การของรัฐบาล กึ่งรัฐบาล หรือองค์การอิสระ

หน้าที่และวัตถุประสงค์ของระบบความมั่นคงทางสังคม

หน้าที่ต่อสังคมและประเทศชาติของระบบความมั่นคงทางสังคมซึ่งค่อนข้างเป็นที่ยอมรับ คือ หน้าที่ภายใต้จุดมุ่งหมาย การต่อสู้กับความต้องการของมนุษย์บนพื้นฐานของความต้องการที่จำเป็นต่อชีวิตและการรักษารายได้ในระดับใกล้เคียงกับรายได้ที่เคยได้รับ เมื่อบุคคลนั้นไม่สามารถทำงาน หากพิจารณาระบบความมั่นคงทางสังคมภายใต้จุดมุ่งหมายนี้ หมายถึง การรักษามาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนด้วยการรักษาระดับรายได้ของบุคคลที่ไม่สามารถทำงานได้ให้อยู่ในระดับที่เขาเคยได้รับขณะทำงาน การดำเนินการของระบบจึงมิใช่เป็นเพียงการจัดสรรรายได้ขั้นต่ำเพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่จะต้องเป็นรายได้ที่สามารถบำรุงรักษาทรัพยากรมนุษย์ด้วย

ระบบความมั่นคงทางสังคมจึงต้องทำหน้าที่ทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในภาวะความทุกข์ยากเดือดร้อนและเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายแห่งชาติต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคม การดำเนินการของระบบจะมีผลต่อโครงสร้างครอบครัวและระบบเศรษฐกิจอีกด้วย หน้าที่ของระบบความมั่นคงทางสังคมอีกประการหนึ่งคือ การกระจายทรัพยากรทางสังคม เพราะระบบความมั่นคงทางสังคมเกี่ยวข้องกับการบังคับการกระจายทรัพยากรระหว่างบุคคลกับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งการกระจายทรัพยากรนี้เป็นการกระจายทั้งในกลุ่มบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกัน และคนที่มีฐานะเศรษฐกิจสูงกว่ามาสู่คนที่มิฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ซึ่งระบบความมั่นคงทางสังคมจะทำหน้าที่ได้เพียงใดขึ้นอยู่กับระบบการบริหารการเงินและการจัดสรรสิทธิประโยชน์ ระบบความมั่นคงทางสังคมจึงมีความสัมพันธ์กับนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ ความสำเร็จของระบบจึงต้องมีระบบการประเมินที่สัมพันธ์กับนโยบายด้านอื่น ๆ ในการจัดสรรทรัพยากรทางสังคมด้วย

มาตรการเพื่อการสร้างหลักประกันทางรายได้

คำว่า ความมั่นคงทางสังคม ได้ใช้เป็นทางการครั้งแรกโดยกฎหมายของสหรัฐอเมริกา เรียกว่า The Social Security Act หลังจากนั้นประเทศต่าง ๆ และองค์การสหประชาชาติจึงได้นำไปใช้อย่างแพร่หลายในความหมายของมาตรการทางสังคม และกฎหมาย เพื่อการรักษาและคุ้มครองรายได้ของบุคคลซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างเสริมสวัสดิภาพทางสังคม โดยที่สังคมได้มีแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางสังคมและการแสวงหาวิธีการรักษาความมั่นคงทางรายได้ซึ่งมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องก่อนคำว่าความมั่นคงทางสังคมจะเกิดขึ้น วิธีการเหล่านี้เปรียบเหมือนวิธีการจัดสรร

บริการและคุ้มครองทางรายได้แก่ประชาชนที่เชื่อมสัมพันธ์มาสู่ความเป็นระบบความมั่นคงทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ซึ่งหนึ่งในวิธีการหลากหลายก็มีการประกันสังคมอยู่ด้วย ดังนี้

การประกันสังคม (Social Insurance) การสร้างความมั่นคงทางรายได้โดยวิธีการประกันสังคมได้ถูกนำมาใช้โดยประเทศต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดและเหตุผลที่สำคัญ คือ

1. ความปรารถนาของกลุ่มผู้นำและผู้บริหารประเทศในการขจัดความไม่มั่นคงอันเป็นเหตุแห่งความไม่สงบทางสังคม และผู้ที่มิสิทธิได้รับความคุ้มครองไม่ต้องสูญเสียสิทธิทางการเมืองหรือเสื่อมเสียเกียรติแห่งตน

2. ความปรารถนาของผู้เสียภาษี ในการลดค่าใช้จ่ายในการสงเคราะห์ผู้ยากจน

3. รัฐบาลควรเพิ่มความรับผิดชอบในการสร้างระบบการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยให้ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลยังคงอยู่

4. ผู้ทำงานมีหน้าที่ต้องเสียสละเพื่อความมั่นคงของตนและนายจ้างมีหน้าที่ให้ความมั่นคงแก่คนงานของตน

จากแนวความคิดความมั่นคงทางสังคม สรุปได้ว่า ความมั่นคงทางสังคมหรือความมั่นคงทางรายได้ เป็นการประสานระหว่างเศรษฐกิจกับความจำเป็นที่มนุษย์ต้องได้รับความช่วยเหลือหรือความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย หรือการมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่อยู่ในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกับมาตรฐานของสังคม ความมั่นคงทางสังคมเป็นการแสดงความพยายามในการแสวงหาความเสมอภาค ความเป็นธรรม หรือการได้รับจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในระดับพื้นฐาน หรือเป็นการให้หลักประกันทางรายได้ มีการจัดสรรการทดแทนรายได้เมื่อรายได้หยุดชะงักลงอันเนื่องจากเหตุต่าง ๆ การจัดสรรรายได้มีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือ และกระจายทรัพยากรทางสังคม เพราะระบบความมั่นคงทางสังคมเกี่ยวกับการบังคับการกระจายทรัพยากรระหว่างบุคคลในสังคม ตลอดจนรักษามาตรฐานการดำรงชีวิตเมื่อรายได้ต้องหยุดชะงัก

6. ข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด

องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (2538 อ้างถึงใน บุญมี จันทวงศ์, 2543, น. 66) ได้ให้ความหมายของคำว่า สหกรณ์ หมายถึง สมาคมที่เป็นอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจดำเนินการที่เป็นเจ้าของร่วมกันและมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

หลักการของสหกรณ์เป็นแนวทางสำหรับนำคุณค่าไปสู่การปฏิบัติ คือ

1. การเปิดรับสมาชิกโดยทั่วไปตามความสมัครใจ
2. การควบคุมโดยสมาชิกตามแนวทางประชาธิปไตย
3. การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก
4. มีการปกครองตนเองและมีอิสระ
5. การให้การศึกษา การฝึกอบรม และข่าวสาร
6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์
7. ความห่วงใยต่อชุมชน

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540 อ้างถึงใน บุญมี จันทรวงศ์, 2543, น. 73) ได้ให้ความหมายของสหกรณ์การเกษตร คือ องค์การที่ผู้ประกอบการอาชีพทางการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามกฎหมาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก มีวัตถุประสงค์ คือ

1. ให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร
2. จัดหาวัสดุการเกษตร และสิ่งของที่จำเป็นจำหน่าย
3. จัดตลาดจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของสมาชิก
4. รับฝากเงิน
5. จัดบริการและบำรุงที่ดิน
6. ส่งเสริมความรู้ทางเกษตรแผนใหม่
7. ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่มีสมาชิกประกอบด้วยเกษตรกร สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยมีอาณาเขตดำเนินการครอบคลุมทั้งอำเภอ และทำหน้าที่สหกรณ์อเนกประสงค์ ได้แก่ การให้บริการด้านสินเชื่อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร การตลาด การปรับปรุงที่ดิน และการส่งเสริมการเกษตร สหกรณ์การเกษตร แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

สหกรณ์ขั้นปฐมหรือสหกรณ์ท้องถิ่น เป็นสหกรณ์ที่มีคนดำเนินการคลุมหนึ่งอำเภอและให้ทำหน้าที่เป็นสหกรณ์อเนกประสงค์ การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรอาจแบ่งเป็นสหกรณ์การเกษตรทั่วไป สหกรณ์การเกษตรในเขตพัฒนา สหกรณ์การเกษตรของผู้เลี้ยงสุกรและปศุสัตว์ และสหกรณ์การเกษตรรูปพิเศษ เช่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม ผู้ผลิตใบยาสูบ ชาวไร่อ้อย ฯลฯ

สหกรณ์ชั้นมัธยมหรือชุมนุมสหกรณ์จังหวัด เป็นสหกรณ์ซึ่งจัดตั้งโดยสหกรณ์ชั้นปฐมอย่างน้อย 3 สหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกิจการของสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกในด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน การขาย การซื้อ และการแปรรูป เป็นการรวมตัวกันของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัด

สหกรณ์ชั้นยอดหรือชุมนุมสหกรณ์การเกษตรระดับชาติ เป็นองค์การที่ทำธุรกิจด้านการตลาด การจัดหาสินค้าของผู้ผลิตและผู้บริโภค และเป็นคลังสินค้าให้แก่สหกรณ์ ซึ่งได้มีการจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด แล้ว

สำหรับสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้ที่มีอาชีพทางการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะช่วยเหลือสมาชิกในการส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของการประกอบอาชีพให้มีรายได้และความมั่นคง ยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น จากการกู้เงินสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาประกอบอาชีพ ทำให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินทำกินมากขึ้นกว่าเดิม ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิต ตั้งแต่การใช้พันธุ์พืช การใช้ปุ๋ย ใช้อยาปราบศัตรูพืช การเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ส่วนสมาชิกจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2517 เป็นประเภทสหกรณ์การเกษตร โดยการควบของสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว หนึ่ง จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว สอง จำกัด เริ่มแรกมีสมาชิกเพียง 670 คน แต่ปัจจุบันมีจำนวนถึง 3,728 คน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ชาวสวน 2,875 คน และประมง 853 คน

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นเกษตรกรกร บรรลุนิติภาวะ และมีสัญชาติไทย
2. เป็นผู้ซื้อสัตย์ ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและรู้จักประหยัด
3. มีบ้านเรือนและดำเนินงานเกษตรกรรมอยู่ในท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์ ทำการเกษตรในที่ดินขนาดพอสมควร มีรายได้จากการเกษตรพอที่จะชำระหนี้ตามข้อผูกพันที่มีต่อสหกรณ์
4. ไม่เป็นคนทุพพลภาพ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
5. ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือมีหนี้สินส่วนตัว ไม่เคยถูกให้ออกจากสหกรณ์ใด โดยมีความผิดเว้นแต่พ้นกำหนด 2 ปี นับแต่วันที่ถูกออก

กิจกรรมของสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด ที่ให้กับสมาชิกเกษตรกร

1. การให้การศึกษาฝึกอบรม ในเรื่องของอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการ บทบาทหน้าที่ของสมาชิก ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยี เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรให้กับสมาชิก และการศึกษาดูงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานเกษตร
2. การส่งเสริมให้ทุนการศึกษาแก่บุตรของสมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติของสมาชิกและเจ้าหน้าที่
3. สหกรณ์เชื้ออาหารผู้ยากไร้ โดยจัดมอบเงินให้กับผู้สูงอายุ คนพิการ ผ่านประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้คัดเลือกมา รวม 25 คน จ่ายเดือนละ 200 บาท เป็นระยะเวลา 1 ปี
4. สมาคมฉางนกโจ๊กจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิก ในการจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัวของสมาชิกที่ถึงแก่กรรม
5. โครงการตรวจสารพิษในเมล็ดเลือดให้กับสมาชิกเกษตรกร โดยตรวจให้กับสมาชิกทุกปี ๆ ละ 1 ครั้ง ร่วมกับโรงพยาบาลบ้านแพ้ว
6. เงินสงเคราะห์อื่น ๆ เช่น ประสบภัยทางธรรมชาติ น้ำท่วม อัคคีภัย เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่สมาชิก
7. การให้เงินกู้แก่สมาชิก โดยแนะนำและติดตามแผนงานเพาะปลูกของเกษตรกร และการรับฝากเงินจากสมาชิก เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์
8. จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการเพาะปลูกกับสิ่งของที่จำเป็น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สามารถบ่งบอกได้ถึงศักยภาพหรือความเข้มแข็งที่สหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด มีมากกว่าสหกรณ์อื่น ๆ ที่อยู่ภายในจังหวัดเดียวกัน จึงทำให้เกษตรกรต่างก็สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด เป็นจำนวนมาก เพื่อต้องการให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและความมั่นคงเกิดขึ้นกับตนเอง ดังนั้น สหกรณ์การเกษตรบ้านแพ้ว จำกัด จึงเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำงานด้านสวัสดิการสังคมเพื่อบริการช่วยเหลือให้สมาชิกได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการให้ความช่วยเหลือหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการพัฒนาตัวบุคคล เมื่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกหรือผู้ที่มีความเสี่ยงดีขึ้น สภาพของสังคมหรือปัญหาที่เกิดขึ้นโดยรวมก็จะดีขึ้นตามเช่นกัน

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาติ เปรมสุริยา (2544, น. 1) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกันตนของผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ในการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 มาตรา 40 โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระขับรถแท็กซี่สังกัดสหกรณ์แท็กซี่รวมมิตรและสหกรณ์แท็กซี่อิสระ จำนวนทั้งสิ้น 355 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระขับรถแท็กซี่ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องประกันสังคมตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 รายได้มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตน ส่วนอายุ สถานภาพการสมรส สถานภาพการครอบครองรถและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องประกันสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 และผู้ประกอบอาชีพอิสระขับรถแท็กซี่ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น ให้มีสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลและเพิ่มหลักประกันมากยิ่งขึ้น

เสกสรร สังขวิสุทธิ (2547, น. 1) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของแรงงานนอกระบบต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดอุทัยธานี พบว่า กลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 35-44 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา สถานภาพสมรสแล้ว มีรายได้ต่อเดือน 3,001-6,000 บาท มีสวัสดิการ 30 บาท รักษาทุกโรค มีความรู้ในความหมาย หลักการประกันสังคม ตลอดจนเงื่อนไขการก่อให้เกิดสิทธิสิทธิประโยชน์อยู่ในระดับต่ำ กลุ่มมีความต้องการสิทธิประโยชน์ในด้านชราภาพมากที่สุด และมีความสามารถในการจ่ายเงินสมทบโดยที่ไม่ต้องมีนายจ้างหรือรัฐบาลเข้าร่วมด้วย ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มคือ การเข้าร่วมโครงการจะทำให้เสียเวลามากขึ้น ไม่ได้ได้รับความสะดวกในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมทุกเดือน อีกทั้งเสนอให้มีการศึกษาความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ทุกอำเภอในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบเป็นตัวอย่างให้สำนักงานประกันสังคมพิจารณาประกอบการศึกษาและเตรียมการขยายความคุ้มครองการประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ ตลอดจนระดับนโยบายควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ในเรื่องการประกันสังคมให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด ศึกษาความต้องการและปัญหาอุปสรรคทุกกลุ่มอาชีพเพื่อเตรียมการขยายความคุ้มครองและแก้ไขปรับปรุงสิทธิประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้ามาสู่ระบบประกันสังคมมากขึ้น

เดือนใจ เมธินาพิทักษ์ (2548, น. 1) ศึกษาเรื่อง การขยายความคุ้มครองประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ขับรถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่

ขับรถแท็กซี่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 35-44 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรสแล้ว เข้ารถแท็กซี่ขับเป็นรายวัน มีรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ววันละ 301-500 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,001-9,000 บาท ส่วนใหญ่สมาชิกอยู่ที่สหกรณ์ปทุมวันแท็กซี่ มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกันสังคมและเข้าใจหลักการประกันสังคมอยู่ในระดับสูง มีความพร้อมที่จะจ่ายเงินสมทบ สรุปรโดยภาพรวมแล้ว กลุ่มผู้ขับรถแท็กซี่มีความพร้อมในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม และเสนอแนะให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการประกันสังคมให้กับกลุ่มสหกรณ์ขับรถแท็กซี่และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ให้มากขึ้น

โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2548, น. 71-241) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบพบว่า

1. กลุ่มอาชีพรับงานไปทำที่บ้าน (รับจ้างทำของ/รับจ้างผลิต/รับจ้างแปรรูป) มีจำนวน 2,023,400 คน แบ่งเป็นเขตกรุงเทพฯ จำนวน 336,300 คน ปริมณฑล จำนวน 56,340 คน ภาคกลาง จำนวน 413,160 คน ภาคเหนือ จำนวน 425,400 บาท ภาคอีสาน จำนวน 604,800 คน และภาคใต้ จำนวน 187,400 คน ซึ่งกลุ่มอาชีพดังกล่าวมีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 141 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,234.55 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,814 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 582.42 บาท นอกจากนี้กลุ่มอาชีพรับงานไปทำที่บ้านมีความสนใจรับความคุ้มครองประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 82.06 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 385,053 คน หรือร้อยละ 19.03 และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุดคือ กรณีเจ็บป่วยกับเสียชีวิต

2. กลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกบ้าน (รับจ้างอิสระ) มีจำนวน 499,700 คน อยู่ในเขต กรุงเทพฯ จำนวน 93,300 คน ปริมณฑล จำนวน 16,572 คน ภาคกลาง จำนวน 121,528 คน ภาคเหนือ จำนวน 87,800 คน ภาคอีสาน จำนวน 107,200 คน และภาคใต้ จำนวน 73,300 คน กลุ่มอาชีพดังกล่าวมีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 206 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,191.18 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 74,294 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 950.98 บาท นอกจากนี้ กลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกบ้านมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 362,532 คน คิดเป็นร้อยละ 72.55 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 75,904 คน หรือร้อยละ 16.1 และประเภทความคุ้มครองที่สนใจมากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วยและกรณีตาย

3. กลุ่มอาชีพรับเหมา-รับช่วงงาน (ก่อสร้าง) มีจำนวน 1,433,800 คน โดยอยู่ในเขต กรุงเทพฯ จำนวน 120,300 คน ปริมณฑล จำนวน 36,960 คน ภาคกลาง จำนวน 271,040 คน ภาคเหนือ จำนวน 346,700 คน ภาคอีสาน จำนวน 479,300 คน และภาคใต้ จำนวน 179,500 คน

กลุ่มอาชีพดังกล่าวมีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 315 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,471 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 113,652 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 846.12 บาท นอกจากนี้กลุ่มอาชีพรับเหมา-รับช่วงงาน ยังมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 593,163 คน หรือร้อยละ 41.37 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 1,343,184 คน คิดเป็นร้อยละ 93.67 และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย และกรณีคลอดบุตร

4. กลุ่มอาชีพรับจ้างทำงานในครัวเรือนส่วนบุคคล (คนรับใช้ในบ้าน) มีจำนวน 229,700 คน อยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 103,700 คน ปริมณฑล จำนวน 4,404 คน ภาคกลาง จำนวน 32,296 คน ภาคเหนือ จำนวน 35,000 บาท ภาคอีสาน จำนวน 42,700 บาท และภาคใต้ จำนวน 11,600 คน กลุ่มตัวอย่างอาชีพนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 150 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,517 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 54,204 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 721 บาท นอกจากนี้กลุ่มอาชีพรับจ้างทำงานในครัวเรือนส่วนบุคคลมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 217,479 คน หรือร้อยละ 94.68 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาททุกเดือน จำนวน 22,005 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 และประเภทความคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย และกรณีคลอดบุตร

5. กลุ่มอาชีพรับรถรับจ้าง (สามล้อเครื่อง/บรรทุก/จักรยานยนต์/แท็กซี่/สัล้อเล็ก ฯลฯ) มีจำนวน 661,500 คน อยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 192,600 คน ปริมณฑล จำนวน 23,544 คน ภาคกลาง จำนวน 172,656 คน ภาคเหนือ จำนวน 70,600 คน ภาคอีสาน จำนวน 132,600 คน ภาคใต้ จำนวน 69,500 คน กลุ่มอาชีพนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 222 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,669 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 80,028 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 438 บาท นอกจากนี้กลุ่มยังมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 622,273 คน หรือร้อยละ 94.07 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาททุกเดือน จำนวน 470,393 คน คิดเป็นร้อยละ 71.11 และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตายและกรณีคลอดบุตร

6. กลุ่มอาชีพประมง (แรงงานกิจการประมง) มีจำนวน 447,100 คน อยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 6,800 คน ปริมณฑล จำนวน 20,952 คน ภาคกลาง จำนวน 153,648 คน ภาคเหนือ จำนวน 26,200 คน ภาคอีสาน จำนวน 63,500 คน ภาคใต้ จำนวน 176,000 คน กลุ่มอาชีพดังกล่าวมีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 195 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,874 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 70,488 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 885 บาท นอกจากนี้กลุ่มมีความสนใจเข้ารับความคุ้มครองประกันสังคม

จำนวน 417,636 คน หรือร้อยละ 93.41 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 307,068 คน คิดเป็นร้อยละ 68.68 และประเภทความคุ้มครองประกันสังคมที่กลุ่มสนใจมากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย และกรณีคลอดบุตร

7. กลุ่มอาชีพเกษตรกร (ทำสวน/ทำไร่/ทำนา/เลี้ยงสัตว์) มีจำนวน 13,559,000 คน อยู่ในเขต กรุงเทพฯ จำนวน 32,900 คน ปริมาณพล จำนวน 236,268 คน ภาคกลาง จำนวน 1,732,632 คน ภาคเหนือ จำนวน 3,198,000 คน ภาคอีสาน จำนวน 6,504,800 คน และภาคใต้ จำนวน 1,854,400 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุประมาณ 36-45 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 169 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,097.28 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 61,167 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 429.87 บาท นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 9,277,067 คน หรือร้อยละ 68.42 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 12 บาทต่อเดือน จำนวน 1,216,242 คน คิดเป็นร้อยละ 8.97 เคยตรวจสุขภาพร่างกายที่โรงพยาบาลเป็นจำนวน 4,396 คน ได้รับการคุ้มครองหรือสวัสดิการกรณีเจ็บป่วยจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคเพียงจำนวน 4,644 คน จากสวัสดิการกลุ่มแม่บ้านจำนวน 137 คน มีความสนใจชำระเงินสมทบเป็นรายปี ส่วนใหญ่มีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคหัวใจหรือหลอดเลือด มีค่าใช้จ่ายตัวเฉลี่ยต่อครั้งในการเข้ารับการรักษาพยาบาลภายใน 1 ปี เป็นเงิน 886.15 บาท ส่วนประเภทการคุ้มครองที่สนใจมากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วย กรณีเสียชีวิต และกรณีคลอดบุตร

8. กลุ่มอาชีพอื่น ๆ โดยประกอบอาชีพที่ไม่มีลูกจ้างและไม่ได้รับความคุ้มครองประกันสังคม มีจำนวน 9,999,200 คน โดยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 741,300 คน ปริมาณพล จำนวน 231,972 คน ภาคกลาง จำนวน 1,701,128 คน ภาคเหนือ จำนวน 1,965,000 คน ภาคอีสาน จำนวน 9,988,200 คน และภาคใต้ จำนวน 1,371,600 คน ซึ่งกลุ่มอาชีพดังกล่าวนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 165 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,956.26 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนปี 59,451 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 810.50 บาท นอกจากนี้กลุ่มยังมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 8,827,293 คน คิดเป็นร้อยละ 88.28 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 1,728,862 บาท หรือร้อยละ 17.29 และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุดคือ กรณีเจ็บป่วย และกรณีตาย

9. กลุ่มประกอบอาชีพอิสระวิชาชีพเฉพาะที่มีฝีมือชั้นสูง (วิศวกร/สถาปนิก/เภสัชกร/แพทย์/ทนายความ) มีจำนวน 209,400 คน โดยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 49,200 คน ปริมาณพล จำนวน 6,288 คน ภาคกลาง จำนวน 46,112 คน ภาคเหนือ จำนวน 33,100 คน ภาคอีสาน จำนวน 41,900 คน และภาคใต้ จำนวน 32,800 คน ซึ่งกลุ่มอาชีพนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 784 บาท

รายได้เฉลี่ยต่อปี 282,352 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 3,236.29 บาท นอกจากนี้กลุ่มยังมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 150,265 คน หรือร้อยละ 90.58 และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุด คือ กรณีเจ็บป่วย และกรณีตาย

10. กลุ่มอาชีพประกอบวิชาชีพอิสระที่มีฝีมือปานกลาง (โปรแกรมเมอร์/สอนพิเศษ/นักดนตรี/นักร้อง/นายแบบ-นางแบบ-นักแสดง/นวด-สุขภาพ) มีจำนวน 93,500 คน อยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 38,100 คน ปริมณฑล จำนวน 2,340 คน ภาคกลาง จำนวน 17,160 คน ภาคเหนือ จำนวน 15,400 คน ภาคอีสาน จำนวน 10,200 คน ภาคใต้ จำนวน 10,300 คน ซึ่งกลุ่มอาชีพเหล่านี้มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 397 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 11,936.11 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 143,233 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 2,836.45 บาท นอกจากนี้กลุ่มยังมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 66,431 คน หรือร้อยละ 71.05 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 81,195 คน คิดเป็นร้อยละ 86.84 และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุดคือ กรณีเจ็บป่วย กรณีตาย กรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร และกรณีชราภาพได้รับเงินบำนาญ

11. กลุ่มอาชีพประกอบวิชาชีพอิสระที่มีฝีมือทั่วไป (มัคคุเทศก์/ต้อนรับ/แต่งผม-เสริมสวย/ผลิต-จำหน่ายอาหารในตลาด-แผงลอย/สาธิตสินค้า) มีจำนวน 3,535,400 คน อยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 345,000 คน ปริมณฑล จำนวน 96,876 คน ภาคกลาง จำนวน 710,424 คน ภาคเหนือ จำนวน 884,500 คน ภาคอีสาน จำนวน 1,213,900 คน ภาคใต้ จำนวน 284,700 คน ซึ่งกลุ่มอาชีพนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 215 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,452.13 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 77,425 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 1,178.23 บาท นอกจากนี้กลุ่มยังมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 2,495,992 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 777,434 คน หรือร้อยละ 21.98 และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุดคือ กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีสงเคราะห์บุตร และกรณีชราภาพได้รับเงินบำนาญ

12. ภาพรวมทุกกลุ่มอาชีพ มีจำนวน 32,691,700 คน โดยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 2,059,500 คน ปริมณฑล จำนวน 732,516 คน ภาคกลาง จำนวน 1,547,392 คน ภาคเหนือ จำนวน 7,087,700 คน ภาคอีสาน จำนวน 13,189,100 คน ภาคใต้ จำนวน 4,251,100 คน ในภาพรวมกลุ่มอาชีพแรงงานนอกระบบมีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 266 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,989 บาท รายได้เฉลี่ยต่อปี 95,868 บาท และมีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 2,231 บาท นอกจากนี้แรงงานนอกระบบทุกกลุ่มอาชีพมีความสนใจรับการคุ้มครองประกันสังคม จำนวน 24,685,502 คน หรือร้อยละ 75.51 มีความพร้อมชำระเงินสมทบมากกว่า 120 บาทต่อเดือน จำนวน 6,597,037 คน คิดเป็นร้อยละ 20.17

และประเภทการคุ้มครองประกันสังคมที่สนใจมากที่สุดคือ กรณีเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย และกรณีคลอดบุตร

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ระบบประกันสังคมเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นมาตรการที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและสร้างหลักประกันให้ความคุ้มครองผู้ที่เป็นกำลังแรงงานให้มีความเป็นอยู่ที่ดี หลีกเลี่ยงความเสี่ยงทางสังคมที่เกิดจากความทุกข์ยากและความทุกข์ทรมานหรือความเสี่ยงมากมายจากการดำรงชีวิตในสังคมที่เป็นอยู่รวมถึงความยากจนซึ่งมักเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การไม่เอื้ออำนาจของระบบทางสังคม การเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันขึ้น หรือแม้กระทั่งความผิดพลาดอันเกิดจากตัวบุคคลเอง สำหรับแรงงานนอกระบบก็เป็นผู้ที่ได้รับความเสี่ยงทางสังคม หรือกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายประกันสังคม จึงทำให้ขาดหลักประกันความมั่นคง ขาดโอกาสและสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรหรือสวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงเป็นผู้ที่มีอัตราเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่เป็นแรงงานภาคในระบบ แต่การที่จะกำหนดให้แรงงานนอกเหล่านี้เข้าสู่ระบบประกันสังคมได้ก็จำเป็นต้องศึกษาถึงรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความพร้อมเข้าสู่ระบบ โดยถ้าการตัดสินใจเข้าสู่ระบบเป็นการสมัครใจมิใช่การถูกบังคับเข้าด้วยกฎหมายซึ่งอาจจะมิได้เกิดจากความพร้อมหรือความเต็มใจ ก็ถือว่าเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ที่แรงงานทุกคนเห็นประโยชน์และความสำคัญอันจะทำให้ทุกคนในสังคมมีหลักประกันและคุณภาพชีวิตที่ดี

กรอบแนวคิดในการศึกษา

